

Naalakkersuisut Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaannik allannguinnissaminni atuarfimmi klassimi ataatsimi atuartut annerpaamik 18-inik amerlassuseqartalernissaannik qulakkeerineqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Peter Olsen, Inuit Ataqtigiit)

Akissuteqaat

(Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut Inatsisartuni ilaasortaq Peter Olsen atuarfimmi klassimi ataatsimi atuartut siunnessami annerpaamik 18-inik amerlassuseqartalernissaannik siunnersuutaa pillugu qujassuteqarfigaat.

Nunani tamalaani klassit angissusii pillugit ilisimatuussutsikkut misissuinerni isumaqatigiittoqanngilaq, klassit mikisuunerat imaluunniit angisuujunerat atuartut ilikkariartortarnerannut atugarissaarnerannullu qanoq iluaqutaatigisarnersoq. Iisimatooqarpoq isumaqartunik atuarfimmi klassini atuartut amerlassusaat kisimi atuartut atuatitsinermi pissarsiaannut aalajangiisuusangitsoq, aammali ilinniartitsisut piginnaasaat atuatitsinerullu pilersaarusiornissaanut periarfissaat aalajangiisuusartut. Illuatungaani lu aamma ilisimatooqarpoq isumaqartunik, klassit minnerit atuarfimmilu angusat pitsaanerusut kingusinnerusukkullu inuunermi iluatsitsilluarnerup imminnut ataqtigiittarnerannik takusaqarsinnaasartunik. Qallunaat ilisimatuussutsikkut misissuineranni annertuumi VIVE-ip – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd – klassit angissusii pillugit nunani 41-ni misissuinerit 127-t misissuiffigisimavai. Misissuinermi tassani mianersortumik inerniliisoqarpoq, klassip angissusaa atuartut atuarfimmi angusaannut sunniuteqangaangitsoq.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu klassit minnerulernissaannik aamma oqariartortoqartarpoq, ilaatigut ima tunngavilersuisunik klassimi amerlasuunik atuartoqaraangat atuartut ataasiakkaat piffissaqarfiginissaat ajornakusoortartoq. Ilinniartitsisut kattuffiat IMAK klassini atuartut ikinnerulernissaannik aamma kissaateqarpoq, eqqissisimanerulernissaq ilaatigut tunngavilersuutigalugu. Illuatungaani lu klassit mikivallaalinnginnissaannik aamma tunngavilersuisoqartarpoq, taamaalisoqaraangammi atuartut imminnut suleqatigiissinnaanerat ilinniaqatigiissinnaaneralu akornuserneqarsinnaasarmat. Danmarkimi klassini atuartut amerlassusaat aamma oqallisaavoq, klassini atuartut annertunerpaaffissaanniit 28-init 24-inut ikilisaasoqarnissaa ilaatigut siunnersuutigineqarsimalluni.

Naalakkersuisut siunnersuuteqartup ukioq manna klassit annertussusaat pillugu § 37 naapertorlugu apeqqutaanut nr. 242-mut akissuteqaataanni ersersoq, nunatsinni klassinit katillugit 604-sunit klassit 486-it 18-inik taakkunanngaluunniit ikinnernik, tassa nuna tamakkerlugu klassit 80%-iisa atuartorisannik, atuartoqartut. Akissuteqaammi tassani aamma

erserpoq, nunatsinni taamaallaat klassit arfiniliinnaat 26-nik atuortoqartut, inatsisit atuuttut malillugit klassimi atuartut amerlanerpaaffigisinnaasaat. Sukumiisumik misissuisoqarsimangilaq, atuarfinni taakkunani klassini atuartukitsuni atuartut, klassini atuortoqqortuuni atuartunut sanilliullugit misilitsinnerni misileraanernilu angusarissaarnerusarnerannik takutitsisumik, angusalli misissuiffiginerisigut paasinarpoq pissutsit taama inissisimangitsut. Klassit 18-it sinnerlugit atuartullit amerlanerit Kommuneqarfik Sermersuumiipput – amerlanerpaat Nuummiillutik – klassinilu taakkunani atuartut atuarfimmi atuartitsissutini ataasiakkaani atuartitsissutinilu qanitariissuni misileraanerni misilitsinnernilu minnerpaamik pitsaasunik, imaluunniit pitsaanagerusunik, angusaqartarput.

Naalakkersuisut isumaqarput, pissutsit apeqqutaatillugit klassimi atuartut amerlavallaalinnginnissaat iluaqutaasartoq. Tamannalu pisinnaasarpog init klassinut atuartitsiviusartut angissusaat killiliigaangat, taamaattoqarneranimi atuartut ikittuutinnissaat tulluarsinnaasarmat. Pædagogikkimili pissutsit allat aamma patsisigalugit klassit holdilluunniit minnerit pilersinnissaat iluaqutaasinnaasarpog, soorlu atuaqatigiit katitigaanerata klassimi atuartut ikinnerunissaat pisariaqartileraangassuk. Periarfissaq taanna inatsimmi atuuttumi periarfissaareerpoq, kommunimimi oqartussaasut atuarfiit aaqqissugaanerata, soorlu klassit amerlassusissaat imaluunniit klassimi holdimiluunniit atuartut amerlassusissaat najukkaminni pisariaqartitatik atukkatillu aallaavigalugit aalajangersorsinnaavaat. Inatsisit atuuttut marlunnik ilinniartitsisoqarsinnaanermik allatulluunniit tapersiissuteqarsinnaanermik aamma annertuumik periarfissiipput, assersuutigalugu klassit annertussusiisa imaluunniit atuartut katitigaanerisa tamanna pisariaqartikkaangassuk.

Soorlu naluneqanngitsoq nunatsinni ilinniartitsisut amerlasuut suli amigaatigaagut, ilinniartitsisutummi atorfiit 270-it missaat ullumikkut timelærerinik, forskolelærerinik pædagogit ilinniarsimasunik kiisalu atuartitsisut qaangiuttoortarnerisigut inuttalerneqartarput. Naalakkersuisut ernumassutigaat, atuartut amerlanerpaaffigisinnaasaannik annikillisaaneq pingaartumik sinerissami atuarfinnut minnernut kingunerlussinnaasoq. Atorfiit ilinniarsimasunik inuttalerneqartussat amerlanerit pisariaqartinneqalissapput, pingaartumillu Nuuk ilinniartitsisut ilinniarsimasunik amerlanerit pisariaqartitsilersussaavoq. Naalakkersuisut § 37 naapertorlugu apeqqummut nr. 242-mut tunngatillugu naatsorsuutigaat nuna tamakkerlugu minnerpaamik atorfiit 62-it pisariaqartinneqalerumaartut, atorfiillu taakkua kommunit ilaasa ilinniarsimasunik inuttalernissaat ajornartorsiutigereerpaat. Naalakkersuisut ernumassutigaat, atorfiit amerlineqarnerisa kingunerisaanik ilinniartitsisut ilinniarsimasut suli amerlanerit illoqarfiit pingaarnersaannut nuukkumalissasut, taamaalisoqarpallu illoqarfiit minnerit ilinniarsimasunik ilinniartitsisukinnerulersinnaasut. Tamatuma ajornerpaamik kingunerisinnaavaa nunap ilaani inukinnerusuni ilinniarsimasunik ilinniartitsisunik amigaateqalerneq, tamatumalu kinguneranik atuartitsisunik ilinniarsimangitsunik suli amerlanerit atorfinitsitsialerneq – immaqalu pingaartumik najugaqarfimmi annertuumik ilinniartitsisussaaleqiffioreersuni tamanna pisinnaalluni. Allatut oqaatigalugu Naalakkersuisut ernummatigaat, atuartut amerlanerpaaffigisinnaasaasa 26-t 18-inut appartinneqarneratigut, atuartut maannamiit suli amerlanerit ilinniarsimangitsunik atuartinneqalernissaat, tamannalu atuartut atuartitsinermiit pissarsiaannut, taamaammallu aamma angusaannut, kinguneqarsinnaavoq.

Taamaammat Naalakkersuisut isumaqarput, atuartut amerlanerpaaffigisinnaasaannik annikillisaaneq ilinniartitsisunillu amigaateqarnerulernerup kingunerisaanik atuaqatigiikkuutaat amerlanerit pitsaannginnerusumik atuartinneqalernerannik kinguneqarsinnaasoq, taamaammallu ataatsimut isigigaanni nunatsinni atuarfimmu iluaqutaasinnaassanngitsoq. Taakkua saniatigut klassit minnerit atuartut ilikkariartornerannut atugarissaarnerannullu pitsaanerusartoq klassit annertussusaannik ilisimatusarnerup ersarissumik takutinngippagu atuartut amerlanerpaaffigisassaannik annikillisaaneq kinguneqarnerlussinnaavoq.

Atuarfiup pitsaanerulernissaa siunertaralugu ilaatigullu atuartitsinerup pitsaassusaanik kivitsinissaq pingaartillugu kommunit ataatsimoorlutik suliniut ‘Kivitsisa’ ingerlappaat. Tamatumunnga peqatigitillugu Naalakkersuisut ‘Ilinniartitaaneq ataqatigiisooq eqaatsorlu’ maannakkut misissuiffigalugu ineriartortillugulu ingerlataqarput. Nunatsinni ilinniartitsisussaaleqineq annertoq isiginiarlugu amerlanerusunik ilinniartitsisoqalernissaq ukkatarineqartariaqarpoq. Tassunga tapiliullugu ilinniartitsisunngorniartarneq qaffassisooq pingaartittariaqarparput. Taamaattumik inuusuttut ilinniartitsisunngorniarusuttut naammassisartullu amerlisarniarlugit suliniuteqartoqarpoq ukiunilu kingullerni ilinniarnermi aallartittartut amerlisarneqarsimapput. Meeqqat atuarfiata pitsaassusaa qaffassarniarlugu aamma pisortat piginnaanngorsarneqarnissaat ukkatarineqartariaqarpoq – ilinniartitsisullu pikkorissartarneri ilinniaqqittarnerilu inerisarneqartariaqarlutik – suliniutillu taakkua pisortat ilinniartitsisullu atuarfimmi suliinnarnissaannut peqataassapput. Aammattaaq inuiaqatigiisugut ataatsimoorluta meeqqat atugaasa atugarissaarnerisalu pitsaanngorsarnissaannik suleqatigiinnissarput annertuumik pingaaruteqarpoq, taamaaliornitsigut atuarnissaminnut piareersimanerat nukittorsassagatsigu.

Oqaaseqaatit taakkua innersuussutigalugit Naalakkersuisut siunnersuutip akuerineqarnissaa inassutiginnilaat.